

Համարը N 01-Ն
Տիպը Հրաման
Սկզբնաղբյուրը ՀՀԳՏ 2010.03.01/5(357) Հոդ. 46
Ընդունող մարմինը Առողջապահության նախարար
Ստորագրող մարմինը Առողջապահության նախարար
Վավերացնող մարմինը
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը 11.03.2010

Տեսակը Ինկորպորացիա
Կարգավիճակը Գործում է
Ընդունման վայրը Երևան
Ընդունման ամսաթիվը 25.01.2010
Ստորագրման ամսաթիվը 25.01.2010
Վավերացման ամսաթիվը
Ուժը կորցնելու ամսաթիվը

Փոփոխողներ և ինկորպորացիաներ

ՀՀ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՀՐԱՄԱՆԸ ՀՈՂԻ ՈՐԱԿԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՀԻԳԻԵՆԻԿ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ N 2.1.7.003-10 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ ԵՎ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Գրանցված է»
 ՀՀ արդարադատության
 նախարարության կողմից
 17 փետրվարի 2010 թ.
 Պետական գրանցման թիվ 10010043

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

25 հունվարի 2010 թ.
ք. Երևան

N 01-Ն

Հ Ր Ա Մ Ա Ն

ՀՈՂԻ ՈՐԱԿԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՀԻԳԻԵՆԻԿ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ N 2.1.7.003-10 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ ԵՎ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 4-րդ հոդվածի, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի օգոստոսի 24-ի «Հողերն աղտոտումից պահպանելու ընդհանուր պահանջների, հողն աղտոտող վնասակար նյութերի ցանկի և հողերի աղտոտվածության աստիճանի գնահատման տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» N 1277-Ն որոշման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի օգոստոսի 15-ի «Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության պետական հիգիենիկ և հակահամաճարակային ծառայությունը և դրա ենթակայության մարմինները վերակազմակերպելու և Հայաստանի Հանրապետության պետական հիգիենիկ և հակահամաճարակային տեսչության կանոնադրությունն ու կառուցվածքը հաստատելու մասին» N 1316-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության պետական հիգիենիկ և հակահամաճարակային տեսչության կանոնադրության 7-րդ կետի «ե» ենթակետի, ելնելով բնակչության առողջության պահպանման շահերից՝ հողի որակին ներկայացվող հիգիենիկ պահանջները սահմանելու նպատակով,

Հրամայում եմ՝

Հաստատել «Հողի որակին ներկայացվող հիգիենիկ պահանջներ» N 2.1.7.003-10 սանիտարական կանոնները և

նորմերը՝ համաձայն հավելվածի:

Նախարար՝

Հ. Քուշկյան

Հավելված
ՀՀ առողջապահության նախարարի
2010 թ. հունվարի 25-ի
N 01-Ն հրամանի

ՀՈՂԻ ՈՐԱԿԻՆ ԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՀԻԳԻԵՆԻԿ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ
ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐՄԵՐ N 2.1.7.003-10

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՑԹՆԵՐ

1. Սույն սանիտարական կանոնները և հիգիենիկ նորմերը (այսուհետ՝ սանիտարական կանոններ) սահմանում են հողի որակին ներկայացվող հիգիենիկ պահանջները՝ հողի սանիտարական վիճակի հիգիենիկ գնահատականը, հողի որակի հսկողությունը, հողի սանիտարական վիճակի գնահատման հիմնական ցուցանիշները՝ կախված դրանց ֆունկցիոնալ նշանակությունից, հողի աղտոտվածության աստիճանից կախված հողի օգտագործման առաջարկները:
2. Սույն սանիտարական կանոնները կիրառվում են հողի որակի հսկողության իրականացման, սանիտարական վիճակի հիգիենիկ գնահատման համար:
3. Սույն սանիտարական կանոններում օգտագործվող հիմնական հասկացություններն են՝
  - 1) Հողի սանիտարական վիճակ՝ համաճարակային և հիգիենիկ տեսանկյունից հողի որակը և անվտանգության աստիճանը բնորոշող ֆիզիկաքիմիական և կենսաբանական հատկությունների ամբողջություն:
  - 2) Հողի քիմիական աղտոտվածություն՝ հողօգտագործման գործոնների (արդյունաբերական, գյուղատնտեսական, կոմունալ) ուղղակի կամ կողմնակի (անուղղակի) ազդեցությամբ հողի որակի վատացում և բնակչության առողջության համար հնարավոր վտանգի առաջացում:
  - 3) Հողի կենսաբանական աղտոտվածություն՝ օրգանական աղտոտվածության բաղադրիչ մաս, պայմանավորված վնասակար միջատների և տզերի, մարդու, կենդանիների և բույսերի հիվանդությունների հարուցիչների փոխանցողների, ինչպես նաև վարակիչ և մակաբուծական հիվանդությունների հարուցիչների տարածմամբ:
  - 4) Հողի սանիտարական վիճակի ցուցանիշ՝ հողի սանիտարաքիմիական, կենսաբանական, մակաբուծական, միջատաբանական բնութագրերի համալիր:
  - 5) Հողի աղտոտվածության գերակա բաղադրամաս՝ առաջին հերթին հսկողության ենթակա նյութ կամ կենսաբանական ազդակ:
  - 6) Ֆոնային պարունակություն (աղտոտվածություն)՝ տեխնոգեն ազդեցությանը չենթարկվող կամ նվազագույն չափով ենթարկված քիմիական նյութերի պարունակությունը հողում:
  - 7) Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա (ՄԹԿ)՝ մարդու համար անվտանգ հողում քիմիական նյութերի պարունակության համալիր ցուցանիշ: Հողում քիմիական նյութերի ՄԹԿ-ները սահմանվում են ելնելով ազդեցության (միգրացիոն) ուղուց՝ տրանսլոկացիոն, որը բնութագրվում է նյութի փոխանցմամբ հողից բույսերին, ջրային միգրացիոն՝ բնութագրում է նյութի փոխադրման հատկությունը հողից գրունտային ջրերին և ջրաղբյուրներին, վտանգավորության օդային միգրացիոն ցուցանիշ՝ բնութագրվում է նյութի փոխանցմամբ հողից մթնոլորտային օդին և ընդհանուր սանիտարական ցուցանիշ՝ բնութագրում է աղտոտող նյութի ազդեցությունը հողի ինքնամաքման ունակության և դրա կենսաբանական ակտիվության վրա: Ընդ որում՝ ազդեցության յուրաքանչյուր ճանապարհի գնահատվում է քանակական հիմնավորելով նյութի առկայության թույլատրելի մակարդակը ըստ վտանգավորության ամեն մի ցուցանիշի: Հիմնավորված ամենափոքր մակարդակը հանդիսանում է լիմիտավորող և ընդունվում է որպես ԱԹԿ:
  - 8) Կ_{տար} - հողում տարրի պարունակության թույլատրելի մակարդակի առավելագույն արժեքը՝ ըստ վնասակարության 4 ցուցանիշներից մեկի:
(3-րդ կետը լրաց. 16.06.15 N 25-Ն)

2. ՀՈՂԻ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՀԻԳԻԵՆԻԿ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ

4. Հողի սանիտարական վիճակի հիգիենիկ գնահատականը տրվում է համաճարակային վտանգավորության և քիմիական աղտոտվածության աստիճանի գնահատման հիման վրա:
5. Հողերի քիմիական աղտոտվածության աստիճանի դասակարգումը և վտանգավորության գնահատականը տրվում է համաձայն սույն սանիտարական կանոնների աղյուսակ 1, 2, 4, 5 և 6 և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի օգոստոսի 24-ի «Հողերն աղտոտումից պահպանելու ընդհանուր պահանջների, հողն աղտոտող վնասակար նյութերի ցանկի և հողերի աղտոտվածության աստիճանի գնահատման տեխնիկական

կանոնակարգը հաստատելու մասին» N 1277-Ն որոշմամբ հաստատված հավելվածի 4-րդ և 5-րդ գլուխների:

(5-րդ կետը լրաց. 16.06.15 N 25-Ն)

6. Հողերն ըստ քիմիական աղտոտվածության աստիճանի դասակարգվում են հողերում քիմիական նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների (ՄԹԿ) և այդ նյութերի ֆոնային մակարդակների հիման վրա:

7. Հողում քիմիական նյութերի (այդ թվում՝ թունաքիմիկատների) սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները սահմանվում են աղյուսակ 1-ում:

8. Հողի քիմիական աղտոտման տեսանկյունից գերակա նշանակություն ունեցող քիմիական նյութերի վտանգավորության դասը սահմանվում է աղյուսակ 2-ում:

9. Հողի համաձայնակային վտանգավորության աստիճանի գնահատականը սահմանվում է համաձայն աղյուսակ 3-ի:

10. Բնակելի կառուցապատման տարածքների, առողջարարական նպատակներով, հանգստի համար նախատեսված տարածքների, ջրամատակարարման կենտրոնացված համակարգերի կառույցների սանիտարական պահպանման գոտիների հողերում չի թույլատրվում.

1) սանիտարաբանաբանական ցուցանիշներով՝ սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների կամ կողմնորոշիչ թույլատրելի քանակությունների գերազանցում՝ քիմիական աղտոտիչներով,

2) սանիտարամանրէաբանական ցուցանիշներով՝ աղիքային վարակների հարուցիչների առկայություն՝ ախտածին էնտերոբակտերիաներ և էնտերովիրուսներ: Սանիտարացուցադրական օրգանիզմների ինդեքսը չպետք է գերազանցի 10 բջիջ/գ հողում (աղիքային ցուպիկի խմբի մանրէներ՝ ԱՅԽՄ կամ ընդհանուր կոլիֆորմ և էնտերոկոկեր),

3) սանիտարամակարածաբանական ցուցանիշներով՝ աղիքային մակարածային հիվանդությունների (հելմինթոզներ, լյամբլիոզ, ամեոբիազ և այլն) հարուցիչների, հելմինթների ձվիկների, աղիքային ախտածին նախակենդանիների ցիստերի առկայություն,

4) սանիտարամիջատաբանական ցուցանիշներով՝ սինանթրոպ ճանճերի պրեիմարգինալ ձևերի առկայություն,

5) սանիտարաքիմիական ցուցանիշներով՝ սանիտարական թիվը (հողի սպիտակուցային՝ հումուսային ազոտի քանակի հարաբերությունը օրգանական՝ ամոնիակային և նիտրատային ազոտի քանակին) չպետք է լինի 0,98-ից (հարաբերական միավորներ) ցածր:

11. Ներկայացվող պահանջներին համապատասխանող հողերը դասվում են «մաքուր» կարգին:

12. Ըստ սանիտարական թվի հողերի քիմիական աղտոտվածության աստիճանը սահմանվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի օգոստոսի 24-ի «Հողերն աղտոտումից պահպանելու ընդհանուր պահանջների, հողն աղտոտող վնասակար նյութերի ցանկի և հողերի աղտոտվածության աստիճանի գնահատման տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» N 1277-Ն որոշմամբ հաստատված հավելվածի աղյուսակ 2-ում:

3. ՀՈՂԻ ՈՐԱԿԻ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀՈՂԻ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ՝ ԿԱԽՎԱԾ ԴՐԱՆՑ ԳՈՐԾԱՌԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԻՑ, ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻՑ ԿԱԽՎԱԾ ՀՈՂԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

13. Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության պետական հիգիենիկ և հակահամաձարակային տեսչությունը հիգիենիկ փորձաքննության և լաբորատոր հետազոտություններ կատարելու նպատակով կատարում է հողի նմուշառում:

14. Հողի քիմիական, մանրէաբանական և մակարածաբանական հետազոտությունների նմուշառման, նմուշների նախապատրաստման մեթոդական ցուցումները և ձևաթղթերի նմուշները բերված են հավելված 3-ում:

15. Հողի սանիտարական վիճակի գնահատման համար հսկողության ենթակա են բնակելի կառուցապատման, նախադպրոցական, դպրոցական կազմակերպությունների, բակային խաղահրապարակների տարածքները, առողջարարական նպատակներով, հանգստի համար նախատեսված տարածքները, ջրամատակարարման կենտրոնացված համակարգերի կառույցների, այդ թվում՝ ջրաղի սանիտարական պահպանման գոտիները:

16. Հողի սանիտարական վիճակի գնահատման համար հսկողության հիմնական ցուցանիշները՝ կախված դրանց գործառնական նշանակությունից (բնակավայրեր, այդ թվում՝ նախադպրոցական, դպրոցական կազմակերպությունների, խաղահրապարակների, շենքերի բակային տարածքներ, կոմունալ օբյեկտներ՝ ջրամատակարարման, ջրահեռացման, կոյուղագծեր, օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ, մաքրման կայաններ, պոմպակայաններ, աղբավայրեր և այլ օբյեկտների կառուցման ու սպասարկման համար տրամադրված հողամասեր, առողջարարական նպատակներով, հանգստի համար նախատեսված հողերի) սահմանված են հավելված 1-ում:

17. Աղտոտվածության աստիճանից կախված՝ հողի օգտագործման առաջարկները սահմանված են հավելված 2-ում:

Աղյուսակ 1

ՀՈՂՈՒՄ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆՑՈՒԹԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ԿՈՆՑԵՆՏՐԱՑԻԱՆԵՐԸ

NN	Նյութերի անվանումը	ՄԹԿ-ի մեծությունը մգ/կգ հաշվի առնելով ֆոնը (կլարկ)	Լիմիտավորող ցուցանիշներ
----	--------------------	--	-------------------------

1	2	3	4
1.	Ագելոն	0,15	Տրանսպորտային
2.	Ագելոն	0,01	Ֆիտոտոքսիկ
3.	Ակրեկս	1,0	Ջրամիզրացիոն
4.	Ակտելլիկ	0,5	Տրանսպորտային
5.	Ակտելլիկ	0,1	Ընդհանուր սանիտարական
6.	Ալֆամեթիլատիբոլ	0,5	Օդամիզրացիոն
7.	Ատրազին	0,5	Տրանսպորտային
8.	Ատրազին	001	Ֆիտոտոքսիկ
9.	Ացետալդեհիդ	10	Օդամիզրացիոն
10.	Բագուդին	0,1	Տրանսպորտային
11.	Բայլետոն+մետաբոլիտ	0,03	Տրանսպորտային
12.	Բայֆիդան	0,02	Տրանսպորտային
13.	Բանվել Դ	0,25	Տրանսպորտային
14.	Բենզ/ա/պիրեն	0,02	Ընդհանուր սանիտարական
15.	Բենզին	0,1	Օդամիզրացիոն
16.	Բենզոլ	0,3	Օդամիզրացիոն
17.	Բետանոլ	0,25	Տրանսպորտային
18.	Վալեքսոն	1,0	Տրանսպորտային և օդամիզրացիոն
19.	Վանադիում	150,0	Ընդհանուր սանիտարական
20.	Վանադիում+մանգան	100,0+1000,0	Ընդհանուր սանիտարական
21.	Գարդոնա	1,4	Տրանսպորտային
22.	Գամմա-ՀՔՑՀ հեքսաքլոր ցիկլոհեքսան (լինդան)	0,1	Տրանսպորտային
23.	ՀՔՑՀ հեքսաքլորցիկլոհեքսան (հեքսաքլորան)	0,1	Տրանսպորտային
24.	ՀՔԲԴ (հեքսաքլորբուտադիեն)	0,5	Տրանսպորտային
25.	Հեպտաքլոր	0,05	Տրանսպորտային
26.	Հետերոֆոս	0,05	Տրանսպորտային
27.	Գլիֆոսատ	0,5	Տրանսպորտային
28.	Դելապոն (Դալապոն)	0,5	Տրանսպորտային
29.	2,4-Դ - դիքլորֆենոքսի քացախաթթու	0,1	Տրանսպորտային
30.	2,4-Դ - դիքլորֆենոլ	0,05	Տրանսպորտային
31.	2,4-Դ - ամինային աղ	0, 25	Տրանսպորտային
32.	2,4-Դ - խմբի բուտիլային եթեր	0,15	Տրանսպորտային
33.	2,4-Դ - խմբի կրատիլային եթեր	0,15	Տրանսպորտային
34.	2,4-Դ - խմբի Օկտիլային եթեր	0,15	Տրանսպորտային
35.	2,4-Դ - խմբի քիչ ցնդող եթերներ	0,15	Տրանսպորտային
36.	2Մ-4ՔՊ (2 մեթիլ 4 քլորֆենոքսի) պրոպիլոնաթթու	0,4	Ջրամիզրացիոն
37.	2Մ-4ՔԿ (2 մեթիլ 4 քլորֆենոքսի) կարազաթթու	0,6	Ջրամիզրացիոն

38.	4,4 դիքլորդիֆենիլ-3 քլոր-մեթիլմեթան (ԴԴՏ) և դրա ածանցյալները	0,1	Տրանսլոկացիոն
39.	Դեցիա	0,01	Տրանսլոկացիոն
40.	Դիլոր	0,5	Տրանսլոկացիոն
41.	Դիուրոն	0,5	Տրանսլոկացիոն
42.	Դուրոբան	0,2	Տրանսլոկացիոն
43.	Զենկոր	0,2	Օդամիզրացիոն
44.	Իզատրին	0,05	Տրանսլոկացիոն
45.	Իզոպրոպիլբենզոլ	0,5	Օդամիզրացիոն
46.	Իզոպրոպիլբենզոլ և ալֆամեթիլատիբոլ	0,5	Օդամիզրացիոն
47.	Յոդաֆենֆոս	0,5	Տրանսլոկացիոն
48.	Կարբոֆոս	2,0	Տրանսլոկացիոն
49.	Կելտան	1,0	Տրանսլոկացիոն
50.	Պարարտանյութերի հատիկավոր գուգակցություն (ՀԶՊ) կազմը՝ N:P:K=64:0:15	120	Զրամիզրացիոն
51.	Պարարտանյութերի հեղուկ գուգակցություն (Հեղ. ԶՊ) կազմը՝ N:P:K=10:34:0	80	Զրամիզրացիոն
52.	Քսիլոլներ (օրթո-, մետա-, պարա-,)	0,3	Տրանսլոկացիոն
53.	Կուպրոցին	1,0	Տրանսլոկացիոն
54.	Լինուրոն	1,0	Տրանսլոկացիոն
55.	Մեզորանիլ	0,1	Տրանսլոկացիոն
56.	Մետաթիոն	1,0	Տրանսլոկացիոն
57.	Մետաֆոս	0,1	Տրանսլոկացիոն
58.	Միրալ	0,03	Զրամիզրացիոն և տրանսլոկացիոն
59.	Սոնուրոն	0,3	Տրանսլոկացիոն
60.	Մկնդեղ	2,0	Տրանսլոկացիոն
61.	Նիտրատներ	130,0	Զրամիզրացիոն
62.	Ածխի ֆլոտացիայի թափոններ (ԱՖԹ)	3000,0	Զրամիզրացիոն և ընդհանուր սանիտարական
63.	Պիրիմոր	0,3	Զրամիզրացիոն
64.	Պոլիտրիպազին	0,1	Ընդհանուր սանիտարական
65.	Պոլիտրիպազին	0,01	Ֆիտոտոքսիկ
66.	Պոլիքլորկամֆեն	0,5	Տրանսլոկացիոն
67.	Պոլիքլորպինեն	0,5	Տրանսլոկացիոն
68.	Պրոմետրին	0,5	Տրանսլոկացիոն
69.	Պրոպազին	0,05	Զրամիզրացիոն
70.	Պրոպանիլ	1,5	Տրանսլոկացիոն
71.	Ռիդամիլ	0,05	Տրանսլոկացիոն
72.	Ռինկորդ	0,02	Տրանսլոկացիոն
73.	Ռոնիտ	0,8	Տրանսլոկացիոն
74.	Սնդիկ	2,1	Տրանսլոկացիոն
75.	Կապար	32,0	Ընդհանուր սանիտարական
76.	Կապար + Սնդիկ	20,0+1,0	Տրանսլոկացիոն
77.	Սեխն	0,05	Օդամիզրացիոն
78.	Սեմերոն	0,1	Օդամիզրացիոն
79.	Օծմբային միացություններ (Տ). էլեմենտար ծծումբ	160,0	Ընդհանուր սանիտարական
80.	Օծմբաջրածին	0,4	Օդամիզրացիոն
81.	Օծմբաթթու	160,0	Ընդհանուր սանիտարական
82.	Սիմազին	0,2	Տրանսլոկացիոն

83.	Սիմազին	0,01	Ֆիտոտոքսիկ
84.	Սուլֆիդիդին	0,02	Տրանսլոկացիոն
85.	Ստիրոլ	0,1	Օդամիզրացիոն
86.	Սուպերֆոսֆատ (P ₂ O ₅)	200,0	Տրանսլոկացիոն
87.	Ծարիր	4,5	Օդամիզրացիոն
88.	Տոլուոլ	0,3	Օդամիզրացիոն, տրանսլոկացիոն
89.	Ֆենուրոն	1,8	Զրամիզրացիոն
90.	Ֆոզալոն	0,5	Տրանսլոկացիոն
91.	Ֆոսֆամիդ	0,3	Տրանսլոկացիոն
92.	Ֆորմալդեհիդ	7,0	Օդամիզրացիոն
93.	Ֆտալաֆոս	0,1	Տրանսլոկացիոն
94.	Ֆուրադան	0,01	Զրամիզրացիոն
95.	Ֆուրֆուրոլ	3,0	Ընդհանուր սանիտարական
96.	Կալիումի քլորիդ	560,0	Զրամիզրացիոն
97.	Քլորոֆոս	0,5	Տրանսլոկացիոն
98.	Քլորամպ	0,05	Տրանսլոկացիոն
99.	Ցիկլոֆոս	0,03	Զրաօդամիզրացիոն
100.	Ցինեբ	0,2	Ընդհանուր սանիտարական
101.	Էնտամ	0,9	Տրանսլոկացիոն
102.	Կոբալտ	5,0	Ընդհանուր սանիտարական
103.	Սանգան ա) 0,1N H ₂ SO ₄ -ով կորզված՝ ճիմառատամոխրանման սևահող. pH 4,0 pH 5,1—6,0 pH ≥ 6,0 բ) pH 4,8 ացետատամոնիումային բուֆերով կորզված՝ ճիմառատամոխրանման սևահող. pH 4,0 pH 5,1—6,0 pH ≥ 6,0	700,0 300,0 400,0 500,0 140,0 60,0 80,0 100,0	Ընդհանուր սանիտարական
104.	Պոլինձ	3,0	
105.	Նիկել	4,0	Ընդհանուր սանիտարական
106.	<i>(կեսոն ուժը կորցրել է 16.06.15 N 25-Ն)</i>		
107.	Ցինկ	23	Տրանսլոկացիոն
108.	Ֆտոր	2,8	Տրանսլոկացիոն
109.	Քրոմ	6,0	Ընդհանուր սանիտարական
110.	Ֆտոր	10,0	Տրանսլոկացիոն

(աղյուսակը փոփ. 16.06.15 N 25-Ն)

1. Սիմազին, Ազելոն, Սուլֆիդիդին, Մեզորանիլ թունաքիմիկատների նկատմամբ զգայուն գյուղատնտեսական մշակաբույսերի մշակման հողերի համար առաջարկվող ՄԹԿ. հացահատիկային (գարի, ցորեն, վարսակ, տարեկան), հացալոբազգի (սոյա), տեխնիկական (շաքարի ճակնդեղ, արևածաղիկ), բանջարեղեն (վարունգ, կաղամբ), կերային խոտ (գլուխ-վարսակի խառնուրդ, առվյուտ):

Թուրունի (ծխախոտի) մշակման ժամանակ հողում մնացորդների առկայություն չի թույլատրվում:

2. Պոլիտրիպազինի, Ակտելլիկի 0,1մգ/կգ մեծությամբ ՄԹԿ-ն առաջարկվում է pH 5,5 հողի համար:

3. 0,25 մգ/կգ ամինային աղը համապատասխանում է 0,1 մգ/կգ 2,4-Դ-դիքլորֆենոքսիբացախաթթվին, որով

իրականացվում է քանակի հսկողությունը հողում:

4. Ռիդամիլ, Ռինկորդ ՍԹ-ն սահմանված է տրանսպոկացիոն ցուցանիշով, հաշվի առնելով թունաքիմիկատի սովորանությունը:

5. Արգելված է Պոլիքլորայինների, Հետերոֆոսի 2,4-Դ-դիքլորֆենոլ պատրաստուկի օգտագործումը գյուղատնտեսությունում:

6. ԱՖԹ-ի ՍԹ-ն վերահսկվում է հողում բենզ/ա/պիրենի քանակությամբ, որը չպետք է գերազանցի բենզ/ա/պիրենի ՍԹ-ն:

7. Կոբալտի շարժուն ձևը հողից կորզվում է ագետատանտրիումային բուֆերային pH 3,5 և pH 4,7 լուծույթով գորշահողերից և ագետատամոնիումային բուֆերային pH 4,8 լուծույթով հողի մնացած տեսակներից:

8. Պոլինձ, Նիկել, Կապար, Ցինկ, Ֆտոր, Քրոմ Էլեմենտների շարժուն ձևը հողից կորզվում է ագետատամոնիումային բուֆերային pH 4,8 լուծույթով:

9. Ֆտորի շարժուն ձևը հողից կորզվում է pH $\geq$ 6,5 0,006 M HCl-ով, pH > 6,5 - 0,03 M K₂SO₄-ով:

10. Գրունտային ջրերի մակարդակը 1 մետրից պակաս լինելու դեպքում արգելել ֆուրոդանի օգտագործումը:

ՀՈՂՈՒՄ ԹՈՒՆԱՔԻՄԻԿԱՏՆԵՐԻ (ՊԵՍՏԻՑԻԴՆԵՐԻ) ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ԿՈՆՑԵՆՏՐԱՑԻԱՆԵՐԸ

ՀՀ	Թունաքիմիկատների (պեստիցիդների) ազդող նյութի անվանումը	ՍԹ-Կ, մգ/կգ
1	2	3
1	β-դիհիդրո-հեպտաքլոր	0.5
2	(ինդոլիլ-3) քացախաթթու	չի պահանջվում
3	(քլորիդ-N, N-մեթիլ-N)-(2-քլորէթիլ) հիդրազին	0.1
4	0-(2.4-դիքլորֆենիլ)-S-պրոպիլ-0-էթիլթիոֆոսֆատ	0.1
5	0-(4-տրիբութիլ-2-քլորֆենիլ)- 0-մեթիլ -N -մեթիլամիդաֆոսֆատ	չի նորմավորվում
6	0-մեթիլ-0-(2.4.5-տրիքլորֆենիլ)-0-էթիլթիոֆոսֆատ	չի նորմավորվում
7	0-էթիլ-0-ֆենիլ-S-պրոպիլթիոֆոսֆատ	0.05 (տրանսպոկ)
8	1.1-դի-(4-քլորֆենիլ)-2.2.2-տրիքլորէթան	0.1 (տրանսպոկ)
9	1.1-դիօքսաթիոլանին-3-դիթիոկարբամինային տրիէթիլենային աղ	չի նորմավորվում
10	1-(2-քլորէթօքսիկարբոնիլմեթիլ)-նավթալինսուֆոթթթվային կալցիումական աղ	չի նորմավորվում
11	[1-(4-նիտրոֆենիլ)-2-ամինա-1.3-պրոպանդիոլ] ազոտաթթվային աղ	0.02
12	2.3.5-տրիքլորպիրիդին	չի նորմավորվում
13	2.3.6-ԴԲԱ	0.15

14 2.4-Ճ թթու	0.1 (տրանսլոկ)
15 2.4-Ճ բութիլային էթեր	0.15 (տրանսլոկ)
16 2.4-Ճ թույլ ցնդողական էթերներ	0.15 (տրանսլոկ)
17 2.4-Ճ օկտիլային էթեր	0.15
18 2.4-ՃԵ	չի նորմավորվում
19 2-ամինա-4-դիմեթիլամինա-6-իզոպրոպիլիդենամինաօքսիդ-1.3.5- տրիագին	չի նորմավորվում
20 2-ամինա-4-դիմեթիլամինա-6-մեթիլպրոպիլիդենամինաօքսիդ-1.3.5 տրիագին	չի նորմավորվում
21 2-ամինա-4-մեթիլ-6-մեթօքսի-1.3.5 տրիագին	չի նորմավորվում
22 2-ամինա-4-դիմեթիլամինա-4-քլոր-1.3.5 տրիագին	չի նորմավորվում
23 2-կարբամետօքսիամինախինազոլոն	չի նորմավորվում
24 2-մեթիլ-4-դիմեթիլամինամեթիլբենզիմիդազոլ-5-ոլ դիհիդրոքլորիդ	0.03
25 2-օքսա-2.5-դիհիդրոֆուրան	0.4
26 2-քլորէթիլֆոսֆոնային թթվի բենզիմիդազոլային աղ	0.5
27 2-էթօքսիէթեր-2-քլորպրոպիլնային թթվի	չի նորմավորվում
28 3.3-դիքլորսրիցիլլա-(2.2.1)-հեպտա-5-են-2-սպիրո-[2'-(4'.5-դիքլոր-4'-ցիկլոպենտեն-1'.3'-դիոն)]	չի նորմավորվում
29 4-(3'.5'-դիքլորպիրիդիլ-2-օքսի) ֆենոլ	չի նորմավորվում
30 5.6.7-տրիքլոր-3-բենզաթիադիագին-օքսիդ-1	չի նորմավորվում
31 5-էթիլ-5-հիդրօքսիմեթիլ-2-(ֆուրիլ-2)-1.3-դիօքսան	0.2
32 6-մեթիլ-2-թիաուրացիլի նատրիումական աղ	0.1
33 <i>Bacillus thuringen sis, var.bendrolimus</i> (սպորաբյուրեղային համալիր և էկզատօքսին)	չի պահանջվում
34 <i>Bacillus thuringen sis, var.insektus</i> (սպորաբյուրեղային համալիր և էկզատօքսին)	չի պահանջվում

35 <i>Bacillus thuringensis</i> , <i>tenebrionis</i> (սպորաբյուրեղային համալիր և էկզատոքսին)	չի պահանջվում
36 <i>Bacillus thuringensis</i> , <i>thuringiensis</i> , <i>var. thuringiensis</i> (սպորաբյուրեղային համալիր և էկզատոքսին)	չի պահանջվում
37 <i>Bacillus thuringensis</i> , <i>var. thuringiensis</i> (սպորաբյուրեղային համալիր և էկզատոքսին)	չի պահանջվում
38 ԵՐՏՍ	0.9
39 ՄՄՊԱ	0.04
40 ՄՄԲՎ	0.6
41 N, N-դի-(β-օքսիէթիլ) մորֆոլինային քլորիդ	0.15
42 N, N-դիմէթիլ-N´-(3-քլորֆենիլ) գուանիդին	չի նորմավորվում
43 N-β-մէթօքսիէթիլքլորացետա-0-տոլուիդիդ	չի նորմավորվում
44 N-β-էթօքսիէթիլքլորացետամիդ	չի նորմավորվում
45 N-(իզոպրոպօքսիկարբոնիլ-0-(4-քլորֆենիլկարբամոիլ)-էթանոլամին	չի նորմավորվում
46 N-(4-քլորֆենիլ)-4.6-դիմէթիլ-3-կարբօքսիպիրիդին-2-ոն	0.02
47 N-մէթիլ-0-տոլիլկարբամատ	չի նորմավորվում
48 N-օքսիդ-2.6-լուտիդին	0.1
49 <i>Pseudomonas suringae</i> (բակտերիա-ֆագ)	չի պահանջվում
50 Ազիպրոտրին	0.1
51 Ակվո-N-օքսի-2-մէթիլպիրիդին մանգանի (II) քլորիդ	0.02
52 Ակրինիտրին	չի նորմավորվում
53 Ակրոլէին	չի պահանջվում
54 Ալաքլոր	չի նորմավորվում
55 Ալոլին	չի նորմավորվում

56 Նատրիումի ալլոբաիդիմ	չի նորմավորվում
57 Ալֆամետրին	չի նորմավորվում
58 Այուամինի ֆոսֆիլ	0.5
59 Ամիդոսուլֆուրոն	0.25
60 Ազատ ամինաթթուներ	չի պահանջվում
61 Ամինաֆումիդրային թթվի դիմեթիլային եթեր	չի պահանջվում
62 Ամիտրազ	0.2
63 Ատրազին	0.01
64 Ացետոքսիմ	չի նորմավորվում
65 Ացետաքլոր	0.5
66 Ացիֆլուորֆեն	0.2
67 Անաէրոբ բակտերիաների ակտիվ կուլտուրա	չի պահանջվում
68 Բենդիակարբ	չի նորմավորվում
69 Բեզոիլմրջնաթթվի նատրիումական աղ	0.5
70 Բեզոիլպրոպիլ	չի նորմավորվում
71 Բենմիլ	0.1
72 Բենսուլիդ	չի նորմավորվում
74 Բենսուլթան	0.06
75 Բենսուլֆուրոնմեթիլ	0.02
76 Բենտազոն	0.15
74 Բինապակրիլ	չի նորմավորվում
78 Բիորեսամետրին	0.05

79 Բիֆենտրին	0.1
80 Բրոմային 4-տրիֆենիլֆոսֆոնային մեթիլբենզալդեհիդ+4մեթիլեն-տրիֆենիլֆոսֆոնային բրոմիդ-4-նիտրոդիֆենիլազամեթին	0.25
81 Բրոֆոսինիլ	0.1
82 Բրոմաֆոս	0.2
83 Բրոմպրոպիլատ	0.05
84 Բրոմուկոնազոլ	0.1
85 Բրոնասպոլ	0.5
86 Բուպրիպիատ	չի նորմավորվում
87 Բուպրոֆեզին	չի նորմավորվում
88 Բուտիլատ	0.6
89 Բուտոքսիկարբոքսիմ	չի նորմավորվում
90 Վամիդոսիոն	չի նորմավորվում
91 Վերնոլատ	չի նորմավորվում
92 Վինկլատոլին	չի նորմավորվում
93 Գալաքսիֆոպ-մեթիլ	0.15
94 Գալաքսիֆոպեթոքսիլեթիլ	0.15
95 Հեքսաֆլումուրոն	0.08
96 Հեքսաքլորֆենոլ	0.03
97 Հեքսաքլորֆուտատիեն	0.5
98 Հեքսաքլորցիկլոհեքսան (α , β , γ իզոմերներ)	0.1
99 Հեքսիթիազոքս	0.1

100 Հետպաքլոր	0.05
101 Գիրքեր ելլինային թթվի նատրիումական աղ	չի նորմավորվում
102 Գիրքեր ելլին-A3	չի պահանջվում
103 Մալեինային թթվի հիդրազիդ	չի նորմավորվում
104 Գիմեկսազոլ	չի նորմավորվում
105 Գլիֆոսատ	0.5
106 Գլիֆոսատ տրիմեզիում	0.8
107 Ամոնիումի գլյուֆոսինատ	0.1
108 Գուազատին	0.1
109 Գումինաթթուներ	չի պահանջվում
110 Գումինային թթվի ամոնիումային աղեր	չի պահանջվում
111 Գումինային թթվի նատրիումային աղեր	չի պահանջվում
112 Ճ(+)-1-(պարա-նիտրոֆենիլ)-1.3-դիօքսիիզոպրոպիլ-ամոնիում-2-քլորէթիլֆոսֆոնային թթու	0.5
113 ԴԱԵՐ	չի նորմավորվում
114 Դազոմետ	չի նորմավորվում
115 Դալսպոն	0.5
116 Դամինոզիդ	չի նորմավորվում
117 Դելտամետրին	0.01
118 Դեմետոն	չի նորմավորվում
119 Դիմետիլային	չի նորմավորվում
120 Դեամեդիֆամ	0.25

121 Դեամետրին	0.1
122 Դիագինոն	0.1
123 Դիաֆենտիուրոն	0.2
124 Դիբրոմքլորապրոպան	չի նորմավորվում
125 Դիիգուպրոպիլդի-թիոֆուֆոնային թթվի կալիումական աղ	չի նորմավորվում
126 Դիկամբա	0.25
127 Դիկվատ	0.2
128 Դիքլորան	չի նորմավորվում
129 Դիկլոֆոպ-մեթիլ	չի նորմավորվում
130 Դիկոֆոլ	1.0
131 Դիմետենամիդ	0.1
132 Դիմեթիլ էթերի դեհիբրոսսպարզինային թթվի կալիումական աղ	չի պահանջվում
133 Դիմետոատ	0.1
134 Դիմետոմորֆ	0.04
135 Դինիկոնազոլ	չի նորմավորվում
136 Դինիտրոթիոկրեզոլ	չի նորմավորվում
137 Դինոբութոն	1.0
138 Դինոկապ	0.02
139 Դիպրոպետրին	0.3
140 Դիտալիմֆոս	0.15
141 Դիտիանոն	0.02
142 Դիուրոն	0.5

143 Դիֆենսամիդ	0.25
144 Դիֆենսկոնսազոլ	0.1
145 Դիֆլուբենզոլոն	չի նորմավորվում
146 Դիֆլյուֆենիկան	0.05
147 Դիքլոբուտրազոլ	չի նորմավորվում
148 Միզաթթվի դիքլորալ	չի նորմավորվում
149 Դիքլորպրոպ դիքլորպրոպ-Ո	0.1
150 Դիքլորֆոս	0.03
151 Դիքլորֆլուանիդ	0.2
152 Դիքլորպրոպեն+Դիքլորպրոպան	չի նորմավորվում
153 Դիցլանդիամիդ	չի նորմավորվում
154 Իզոբուլոնի դիքլորիդներ (խառնուրդ)	չի նորմավորվում
155 Իզոպրոպալին	չի նորմավորվում
156 Իզոպրոթիոլան	չի նորմավորվում
157 Իզոպրոտուրոն	0.05
158 Իզոֆենֆոս	չի նորմավորվում
159 Իմազակվին	0.3
160 Իմազամետաբենզ	0.3
161 Իմազապիր	0.5
162 Իմազետապիր	0.1
163 Յոդֆենֆոս	0.5
164 Իօփսինիլ	0.2

165 Ի պրոբենֆու	0.03
166 Ի պրոդիոն	0.15
167 Ի սազոֆու	0.03
168 Կալիումի վինիլօքսիէթիլիթիոկարբամատ	չի նորմավորվում
169 Կապտան	1.0
170 Կարբորիլ	0.05
171 Կարբենդազիմ	0.1
172 Կարբօքսին	0.05
173 Կարբոսուլֆան	0.01
174 Կարբոֆուրան	0.01
175 Կվինկլորակ	0.2
176 Կլետոդիմ	0.1
177 Կլումազոն	չի նորմավորվում
178 Կլոպիրակիդ	0.1
179 Կլոֆենտեզին	0.07
180 Կրոտօքսիֆու	չի նորմավորվում
181 Կումաֆու	չի նորմավորվում
182 Լենացիլ	1.0
183 Լյամդացիհալոտրին	0.05
184 Մալաթիոն	2.0
185 Մանկոցեբ	0.1
186 Ինհիբիթրացված նավթային յուղ	չի նորմավորվում

195 Պղնձի բիս (8-օքսիլիսինոլյատ)	չի նորմավորվում
187 Պղնձի սուլֆատ	0.1
188 Պղնձի տրիկապտոլակտամ դիքլորիդ-մոնոհիդրատ	չի նորմավորվում
189 Պղնձի քլորօքսիդ	չի նորմավորվում
190 Մեկապրոպ	0.4
191 Մենագոն	չի նորմավորվում
192 Մետազաքլոր	0.1
193 Մետազին	0.1
194 Մետալաքսիլ	0.05
195 Մետալդեհիդ	չի նորմավորվում
196 Մետամ	չի նորմավորվում
197 Մետամիտրոն	0.4
198 Մետանիտրոֆենիլ հիդրագոնոմեզօքսաթթվի դիէթիլ եթեր	չի նորմավորվում
199 Մեթոլաքլոր	0.02
200 Մետրիբուզին	0.2
201 Միկլոբութանիլ	չի նորմավորվում
202 Միլնեբ	չի նորմավորվում
203 Մոլինատ	0.9
204 Մոնոլինուրոն	0.7
205 Նալեդ	չի նորմավորվում
206 Նապրոպամիդ	չի նորմավորվում
207 Նատրիումի սալիցիլատ	չի նորմավորվում

208Նատրիումի տրիքլորացետատ	0.2
209Նխորոակլիլֆենոլասոներ	չի նորմավորվում
210Նխորոտրիքլորմեթան	չի նորմավորվում
211Նորէ	0.7
212Օքսադիքսիլ	0.4
213Օքսամիլ	չի նորմավորվում
214Օքսիկարբոքսին	չի նորմավորվում
215Օքսիմեթիլէթիլ-կետոն	չի նորմավորվում
216Օքսիֆլուորֆեն	0.2
217Պարասոինոմեթիլ	0.1
218Պերուլատ	0.6
219Պենդիմեթալին	0.15
220Պենկոնազոլ	0.1
221Պենտանաքլոր	0.6
222Պերմետրին	0.05
223Պիկլորամ	0.05
224Պիրազոսուլֆուրոնէթիլ	0.2
225Պիրազոֆոս	չի նորմավորվում
226Պիրիդարեն	0.3
227Պիրիդատ	0.03
228Պիրիդաֆենտիոն	0.05
229Պիրիմիկարբ	0.3

230 Պիրիմիֆոսուլթիլ	0.5
231 Պիրիմիֆոսուլթիլ	չի նորմավորվում
232 Պոլիհեսթամերիլենգուանիդին	չի պահանջվում
233 Պիրիմիսուլֆուրոն	0.1
234 Պրոմետրին	0.5
235 Պրոպազին	0.05
236 Պրոպանիլ	1.5
237 Պրոպարգիտ	0.4
238 Պրոպախիզաֆոս	0.15
239 Պրոպաքլոր	0.2
240 Պրոպիզամիդ	0.2
241 Պրոպետամֆոս	0.02
242 Պրոպիկոնազոլ	0.2
243 Պրոպոկետոլ	չի նորմավորվում
244 Պրոթիոֆոս	չի նորմավորվում
245 Պրոֆենֆոս	0.1
246 Պրոքլորազ	0.3
247 Պրոցիմիդոն	չի նորմավորվում
248 Ռիմսուլֆուրոն	0.03
249 Օծումբ	160.0
250 Օծմբաձիսածին	չի նորմավորվում
251 Սետոքսիդիլ	0.2

268 Սիմազին	0.2
269 Սուլպրոֆոն	չի նորմավորվում
270 Սուլֆանիլային թթվի մոնոթեանոլամինային աղ	չի նորմավորվում
271 Սուլֆոնետուրոնմեթիլի կալիումական աղ	0.04
272 Տեբուկոնազոլ	1.0
273 Տեմեֆոն	0.6
274 Տերբացիլ	0.4
275 Տերբումետոն	0.2
276 Տերբութիլազին	0.04
277 Տերբութիուրոն	0.05
278 Տերբուտրին	0.3
279 Տերբոֆոն	0.05
280 Բնական տերպենոիդներ (խառնուրդ)	չի պահանջվում
281 Տետրադիֆոն	չի նորմավորվում
282 Թրիսցաթթվային տետրամեթիլ-մեթիլենդիամին	չի նորմավորվում
283 Տետրաֆլուորոն	չի նորմավորվում
284 Տետրաքլորվինոքս	1.4
285 Թիաբենոզոլ	1.0
286 Թիոբիկարբ	0.5
287 Թիոֆանատմեթիլ	0.4
288 Թիոցիկլամ	0.07
289 Թիրամ	0.06

290 Թիֆենսուլֆուրոն-մեթիլ	չի նորմավորվում
291 Տրիադիմենոլ	0.02
292 Տրիադիմեֆոն	0.03
293 Տրիալլատ	0.05
294 Տրիսուլֆուրոն	0.1
295 Տրիբենուրոնմեթիլ	չի թույլատրվում
296 Տրիմորֆամիդ	0.4
297 Տրիտիկոնազոլ	
298 Տրիֆլումիզոլ	չի նորմավորվում
299 Տրիֆլուրալին	0.1
300 Տրիֆորին	0.03
301 Տրիքլորֆոն	0.5
302 Ֆենագախին	0.2
303 Ֆենարիմոլ	0.002
304 Ֆենբուտատին-օքսիդ	չի նորմավորվում
305 Ֆենկալերիատ	0.02
306 Ֆենիտրոտիոն	1.0
307 Ֆենկապոն	չի նորմավորվում
308 Ֆենմեդիֆարմ	0.25
309 Ֆենօքսապրոպիլ	0.04
310 Ֆենօքսիկարբ	0.03
311 Ֆենօքսիպրոպիլոնաթթվի ածանցյալներ	0.02

312 Ֆենպիկլոնիլ	0.05
313 Ֆենպիրոքսիմատ	0.3
314 Ֆենպրոպատրին	0.05
315 Ֆենպրոպիդին	0.4
316 Ֆենպրոպիմորֆ	0.5
317 Ֆենտին	0.1
318 Ֆենտոատ	0.4
319 Ֆենուրոն	1.8
320 Ֆիպրոնիլ	0.05
321 Ֆլամպրոպ-իգոպրոպիլ	չի նորմավորվում
322 Ֆլամպրոպ-մ-մեթիլ	չի նորմավորվում
323 Ֆլուազիֆոպրոթիլ	0.3
324 Ֆլուդիօքսոնիլ	0.2
325 Ֆլուոմետուրոն	0.03
326 Ֆլուօքսիպիր	0.2
327 Ֆլուքլորիդին	0.03
328 Ֆլուտրիաֆոլ	0.1
329 Ֆլուցիտրինատ	չի նորմավորվում
330 Ֆլուվալինատ	0.01
331 Ֆոզալոն	0.5
332 Ֆօքսիմ	1.0
333 Ֆոլփետ	0.1

334 Ֆուլմալդեհիդ	չի նորմավորվում
335 Ֆորմատին	0.2
336 Ֆոսֆեն	0.1
337 Ֆոսֆին	0.4
338 Ֆտորգլիկոֆեն	0.03
339 Ֆուրաթիոկարբ	0.01
340 Խեպտենաֆոս	0.2
341 Խիզալոֆոսպիլ	0.8
342 Խինոլետինոնատ	չի նորմավորվում
343 Քլորամբեն	0.5
344 Քլորբրոմուրոն	0.05
345 Քլորիդազոն	0.7
346 Քլորինատ	չի նորմավորվում
347 Քլորմեկլաստքլորիդ	չի նորմավորվում
348 Քլորօքսուրոն	0.4
349 Քլորոտալոնիլ	0.2
350 Քլորպիրիֆոս	0.2
351 Քլորպրոֆամ	չի նորմավորվում
352 Քլորսուլֆօքսիմ	0.02
353 Քլորսուլֆօքսիմ-մեթիլ	0.1
354 Քլորսուլֆուրոն	չի թույլատրվում
355 Քլորտալիլմեթիլ	0.1

356 Քլորտոլուրոն	0.06
357 Քլորֆենսոլ	չի նորմավորվում
358 Քլորֆլուազուրոն	0.3
359 Ցիանաֆոս	0.4
360 Ցիհեքսատին	0.1
361 Ցիկլոսատ	0.8
362 Ցիմոքսանիլ	0.04
363 Ցինեթ	0.2
364 Կարբամինային թթվի էթիլենբիտիո-ցինկական աղ էթիլենթիուրամդիսուլֆիդումի հետ (համալիր)	0.6
365 Էթիլենբիտիոկարբամինային թթվի ցինկական աղ էթիլենթիուրամդիսուլֆիդումի և չի նորմավորվում մանգանի էթիլենբիտիոկարբամատի հետ (համալիր)	
366 Ցիպերմետրին	0.02
367 Ցիպրոկոնազոլ	0.2
368 Էդիլ	չի նորմավորվում
369 Էնդոսուլֆան	0.1
370 Էպիբրասսինոլիդ	0.5
371 Էսֆենվալերաստ	0.1
372 Էտալֆլուրալին	չի նորմավորվում
373 Էտեֆոն	0.5
374 Էթիլմերկուրթլորիդ	չի նորմավորվում
375 Էթիլենթիումիզաթթու	չի նորմավորվում
376 Էթիոֆենկարբ	չի նորմավորվում

377 Էտիրիմով

0.15

378 Էտոֆենպրոքս

չի նորմավորվում

379 Էտոֆումեզատ

0.2

380 Էտրիմֆոս

չի նորմավորվում

Աղյուսակ 2

ՀՈՂԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԱՂՏՈՏՄԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆՆԻՑ ԳԵՐԱԿԱ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԸ

Վտանգավորության դասը	Աղտոտիչ քիմիական նյութ
1	Մկնդեղ, կադմիում, սնդիկ, կապար, ցինկ, ֆտոր, 3, 4 -բենզ (ա) պիրեն
2	Բոր, կոբալտ, նիկել, մոլիբդեն, պղինձ, ծարիր, քրոմ
3	Բարիում, վանադիում, վոլֆրամ, մանգան, ստրոնցիում, ացետոֆենոն

Աղյուսակ 3

ՀՈՂԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱՅԻՆ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ

Հողի համաճարակային վտանգավորության աստիճանը	ԱՑԽՄ-ի ինդեքս	Էնտերկոկերի ինդեքս	Ախտածին մանրէներ, այդ թվում՝ սալմոնելաներ	Հելմինթների ձվիկներ, աղիքային ախտածին նախակենդանիներ նմուշ./կգ	Ճանճերի թրթուրների (Թ)- հարսնյակների (Հ)- նմուշը 20x20 սմ մակերեսով հողից
Մաքուր	1 - 10	1 - 10	0	0	0
Զափավոր վտանգավոր	10- 100	10 - 100	0	մինչև 10	Թ- մինչև 10 Հ - բաց.
Վտանգավոր	100 - 1000	100 - 1000	0	մինչև 100	Թ- մինչև 100 Հ - մինչև 10
Խիստ վտանգավոր	1000 և բարձր	1000 և բարձր	0	> 100	Թ > 100 Հ > 10

Աղյուսակ 4

ԱՆՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐՈՎ ՀՈՂԵՐԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

Պարունակությունը հողում (մգ/կգ)	Հողի աղտոտման կատեգորիան		
	1 դաս	2 դաս	3 դաս
Նյութի վտանգավորության դասը	1 դաս	2 դաս	3 դաս
1. > Կ ստալ	Խիստ վտանգավոր	Խիստ վտանգավոր	Վտանգավոր
2. ՍԹԿ-ից մինչև Կ ստալ	Խիստ վտանգավոր	Վտանգավոր	Չափավոր վտանգավոր
3.2 ֆոնային արժեքներից մինչև ՍԹԿ	Թույլատրելի	Թույլատրելի	Թույլատրելի

(աղյուսակը լրաց. 16.06.15 N 25-Ն)

Աղյուսակ 5

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐՈՎ ՀՈՂԵՐԻ ԱՂՏՈՏՄԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

Պարունակությունը հողում (մգ/կգ)	Հողի աղտոտման կատեգորիան		
	1 դաս	2 դաս	3 դաս
Նյութի վտանգավորության դասը	1 դաս	2 դաս	3 դաս
1. > 5 ՍԹԿ	Խիստ վտանգավոր	Խիստ վտանգավոր	Վտանգավոր
2. 2-ից 5 ՍԹԿ	Խիստ վտանգավոր	Վտանգավոր	Չափավոր վտանգավոր
3. 1-ից 2 ՍԹԿ	Թույլատրելի	Թույլատրելի	Թույլատրելի

(աղյուսակը լրաց. 16.06.15 N 25-Ն)

Աղյուսակ 6

ՀՈՂՈՒՄ ԱՆՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ԿՈՆՑԵՆՏՐԱՑԻԱՆԵՐԸ (ՍԹԿ) ԵՎ ՎՆԱՍԱԿԱՐՈՒԹՅԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՈՎ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ՍԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐԸ

Նյութի անվանումը	Պարունակության ձևերը	ՍԹԿ-ի մեծությունը մգ/կգ հաշվի առնելով ֆոնը	Ըստ վնասակարության (լիմիտավորող) ցուցանիշների (Կ1-Կ4) առավելագույն թույլատրելի մակարդակները - (Կ _{MAX}) մգ/կգ				Վտանգավորության դասը
			Տրանսլոկացիոն (Կ1)	Միգրացիոն		Ընդհանուր սանիտարական (Կ4)	
				Ջրային (Կ2)	Օդային (Կ3)		

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Պղինձ	pH 4,8-ով ացետաստ- ամոնիումային բուֆերով կորզվող շարժուն ձևեր	3	3,5	72	-	3	2
2.	Քրոմ	pH 4,8-ով ացետաստ- ամոնիումային բուֆերով կորզվող շարժուն ձևեր	6	6	6	6	6	2
3.	Նիկել	pH 4,8-ով ացետաստ- ամոնիումային բուֆերով կորզվող շարժուն ձևեր	4	6,7	14	-	4	2
4.	Յինկ	pH 4,8-ով ացետաստ- ամոնիումային բուֆերով կորզվող շարժուն ձևեր	23	23	200	-	37	1
5.	Մանգան սևահող	pH 4,8-ով ացետաստ- ամոնիումային բուֆերով կորզվող շարժուն ձևեր	140	320	1860	-	140	3
6.	Մանգան ճիմառատա- մոխրանման հող pH 4	-"	60	220	1000	-	60	3
7.	Մանգան ճիմառատա- մոխրանման հող pH 1,4-5,6	-"	80	220	1000	-	80	3
8.	Մանգան ճիմառատա- մոխրանման հող pH > 6	-"	100	-	1600	-	100	3
9.	Մանգան սևահողեր	Կորզվող 0,1 և H ₂ SO ₄	700	1600	9300	-	700	3

10.	Մանգան ճիմառատամոխրանման հող pH 4	-"	300	1100	5000	-	300	3
11.	pH 5,1 - 6	-"	400	1100	5000	-	400	3
12.	pH >6	-"	500	1100	8000	-	500	3
13.	Կոբալտ	Ամոնիանատրիումային բուֆեր pH 3,5 գորշահողերի համար և 4,7 ճիմառատամոխրանման հողի համար	5	25	>1000	-	5	2
14.	Ֆտոր	Ջրում լուծվող	10	10	10	-	25	1
15.	Ծարիր	Համախառն	4,5	4,5	4,5	-	50	2
16.	Մանգան	Համախառն	1500	3500	15000	-	1500	3
17.	Վանադիում	Համախառն	150	170	350	-	150	3
18.	Մանգան+վանադիում	Համախառն	1000+100	1500+50	2000+200	-	1000+100	3
19.	Կապար	Համախառն	32	35	260	-	32	1
20.	Սկնդեղ	Համախառն	2	2	15	-	10	1
21.	Մոլիբդեն	-"	2,1	2,1	33,3	2,5	5	1
22.	Կապար + սնդիկ	-"	20+1	20+1	30+2	-	30+2	1
23.	Կալիումի քլորիդ (K ₂ O)	-"	560	1000	560	1000	5000	3
24.	Նիտրատներ	-"	130	180	130	-	225	2

25.	Օծմբային միացություններ (S): Տարերային ծծումբ	-"-	160	180	380	-	160	3
26.	Օծմբաջրածին (H ₂ S)	-"-	0,4	160	140	0,4	160	3
27.	Օծմբաթթու	-"-	160	180	380	-	160	1
28.	Ածխի ֆլուտացիայի թափոններ (ԱՖԹ)1 Համալիր հատիկավոր պարարտանյութեր NPK(64:0:15)	-"-	3000 120	9000 800	3000 120	6000 800	3000 800	2 3
29.	Հեղուկ համալիր պարարտանյութեր NPK (10:4:0)	-"-	80	>800	80	>8000	800	3
30.	Բենզ(ա)պիրեն	-"-	0,02	0,2	0,5	-	0,02	1

(աղյուսակը լրաց. 16.06.15 N 25-Ն)

Հավելված 1

ՀՈՂԻ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ՝ ԿԱԽՎԱԾ ԴՐԱՆՑ ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

N	Ցուցանիշի անվանումը	Հսկողության գործառնական գուտիներ (տարածքների)

		Բնակավայր	Նախադպրոցական, դպրոցական կազմակերպություններ, խաղահրապարակ, բակերի տարածքներ	Ջրամատակարարման, ջրահեռացման կառույցներ, կոյուղագծեր, օրվա կարգա-վորիչ ջրամբարներ, մաքրման կայաններ, պոմպակայան-ներ, աղբավայրեր	Հանգստի և առողջարարական գոտիներ (պուրակ, զբոսայգի, լողավի)
1	2	3	4	5	6
1	Սանիտարական թիվ (սպիտակուցային ազոտի հարաբերությունը ընդհանուր օրգանական ազոտին)	+ -	+ -	+ -	-
2	Ամոնիումի ազոտ, մգ/կգ	+	+	+	+
3	Նիտրատային ազոտ, մգ/կգ	+	+	+	+
4	Քլորիդներ, մգ/կգ	+ -	+ -	+ -	+ -
5	pH	+ -	+ -	+ -	+ -
6	Թունաքիմիկատներ (մնացորդային քանակներ), մգ/կգ	+	+	+	+
7	Ծանր մետաղներ, մգ/կգ	+	+	+	+ -
8	Նավթ և նավթամթերքներ, մգ/կգ	+	+ -	+	+ -
9	Ցնդող ֆենոլներ, մգ/կգ	+	+ -	+	+
10	Ծծմբային միացություններ, մգ/կգ	+	+ -	+	+
11	Դետերգենտներ, մգ/կգ	+	+ -	+	+
12	Կանցերոգեն նյութեր, մգ/կգ	+	+	+	+

13	Մկնդեղ, մգ/կգ	+	+	+	+
14	Պոլիքլորացված բիֆենիլներ, մգ/կգ	+	+	+	+ -
15	Ցիանիդներ, մգ/կգ	+	+	+	+
16	Ռադիոակտիվ նյութեր, Կի/գ	+	+	+	+
17	Մակրոֆիալական պարարտանյութեր, /կգ	+ -	+ -	+	+ -
18	Միկրոֆիալական պարարտանյութեր, գ/կգ	+ -	+ -	+	+ -
19	Աղիքային ցուպիկի խմբի մանրէներ՝ (ԱՅԽՄ) կամ ընդհանուր կոլիձև մանրէներ	+	+	+	+
20	Էնտերոկոկեր (Ֆեկալ ստրեպտոկոկեր), ինդեքս	+	+	+	+
21	Աղիքային խմբի ախտածին մանրէներ (համաճարակային ցուցումով), ինդեքս	+	+	+	+
22	Հելմինթների ձվիկներ և թրթուրներ (կենսունակ), նմուշ/կգ	+	+	+	+
23	Աղիքային ախտածին միաբջջիջների ցիստեր, նմուշ/100գ	+	+	+	+
24	Սինատրոպ ճանճերի թրթուրներ և հարսնյակներ, նմուշ/20 X 20 մակերեսով հողում	+	+	+	+

«+» նշանը - ցույց է տալիս հողի սանիտարական վիճակի գնահատման ժամանակ ցուցանիշների որոշման պարտադիր լինելը,
 «-» նշանը - ոչ պարտադիր ցուցանիշ,

Հավելված 2

ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻՑ ԿԱՊՎԱԾ ՀՈՂԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

Հողի աղտոտվածության դասը	Հողի օգտագործման առաջարկ
Մաքուր	Օգտագործում առանց սահմանափակման
Թույլատրելի	Օգտագործում առանց սահմանափակման, բացառությամբ բարձր խոցելիության օբյեկտների՝ մանկական, դպրոցական կազմակերպությունների, բնակելի կառուցապատման տարածքների, սպորտային, խաղային, մանկական, հանգստի հրապարակների, հանգստի (ռեկրեացիոն), առողջարանային գոտիների, ջրային օբյեկտների, ջրմուղների
Չափավոր վտանգավոր	Շինարարության ընթացքում խրամատների և փոսերի լցման համար՝ կանաչապատման համար նախատեսված տարածքներում, վրայից ավելացնելով 0,2մ շերտով մաքուր գրունտ
Վտանգավոր	Սահմանափակ օգտագործում շինարարության ընթացքում փորվածքների լցման համար, վրայից ավելացնելով ոչ պակաս 0,5մ շերտով մաքուր գրունտ: Համաճարակային վտանգի առկայության դեպքում հիգիենիկ հակահամաճարակային հսկողություն մարմինների առաջարկությամբ կատարվում է ախտահանում (դեզինվազիա) հետագա լաբորատոր հսկողությամբ:
Արտակարգ վտանգավոր	Տեղափոխում և օգտահանում հատուկ պոլիգոններում: Համաճարակային վտանգի առկայության դեպքում հիգիենիկ հակահամաճարակային հսկողություն իրականացնող մարմինների առաջարկությամբ կատարվում է ախտահանում (դեզինվազիա)՝ հետագա լաբորատոր հսկողությամբ:

Հավելված 3

ՔԻՄԻԱԿԱՆ, ՄԱՆՐԷԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՄԱԿԱԲՈՒԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՍՈՒՇԱՌՄԱՆ ԵՎ ՆՍՈՒՇՆԵՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. ՄԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ, ՆՅՈՒԹԵՐ, ՌԵԱԿՏԻՎՆԵՐ

Բահեր ըստ ԳՕՍՏ 19596-74

Հողային դանակներ ըստ ԳՕՍՏ 23707-79

Պոլիէթիլենային և պոլիստիրոլային դանակներ

Հողային հորատներ

Մառնարան 4°C մինչև 6°C ջերմաստիճանի պահպանմամբ

Պայուսակ սառնարաններ

Ընդհանուր օգտագործման լաբորատոր կշեռքներ ըստ ԳՕՍՏ 24104-80 200 և 1000 գ առավելագույն

բեռնվածությունով

Էմալապատ (Կյուվետներ) տաշտակներ

Ապակյա բյուրեղարարնար

Հողային մաղեր 0,25, 0,5, 1, 3 մմ ցանցով ըստ ԳՕՍՍ 3584-73

Ապակյա լարորատոր սպիրտայրոցներ ըստ ԳՕՍՍ 10090-74

Ճենապակյա հավանգներ և վարսանդներ ԳՕՍՍ 9147-80

Հասալիայա հավանգներ և վարսանդներ, ազաթե կամ հալեցված կորունդից

Լայնաբերան ապակյա սրվակներ կամ բանկաներ հղկախցաններով 300, 500, 800, 1000սմ³ տարողությամբ

Մնդային պոլիէթիլենից կամ պոլիստիրոլային բանկաներ կամ տուփեր

Մետաղական մածկաթիակ ըստ ԳՕՍՍ 19126-79

Պլաստմասսե մածկիչներ ըստ ԳՕՍՍ 19126-79

Գոգաթիակ

Փաթեթավորման թուղթ ըստ ԳՕՍՍ 8273-75

Բժշկական մուլաթ

Յուղաթուղթ ըստ ԳՕՍՍ 892-70

Գործվածքից պարկիկներ

Պոլիէթիլենային ծրարներ և թաղանթներ

Մագաղաթ ըստ ԳՕՍՍ 2995-73

Ստերիլ բամբակ-թանգիֆե խձուծներ

Սովարաթղթե տուփեր

Աղաթթու ըստ ԳՕՍՍ 3118-77 մաքուր անալիզի համար (r, g, a), 3 և 10% զանգվածային բաժնով լուծույթ

Նատրիումի հիդրօքսիդ ըստ ԳՕՍՍ 4328-77

Էթիլ սպիրտ ռեկտիֆիկացված տեխնիկական ըստ ԳՕՍՍ 18300-72

Ֆորմալին տեխնիկական ըստ ԳՕՍՍ 1625-75, բարձր տեսակի, 3% լուծույթ

Նատրիումի քլորիդ ըստ ԳՕՍՍ 4233-77, 0,83% իզոտոնիկ լուծույթ

2. ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ՆՄՈՒՇԱՌՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Քիմիական, մանրէաբանական և սանիտարամակաբուժաբանական հետազոտությունների համար նմուշառումը կատարում են տարին մեկ անգամից ոչ պակաս: Ծանր մետաղներով աղտոտման վերահսկման համար նմուշառումը կատարում են 3 տարին 1 անգամից ոչ պակաս: Մանկապարտեզների, բուժկանխարգելիչ կազմակերպությունների և հանգստյան գոտիների հողի աղտոտման վերահսկման համար նմուշառումը կատարում են տարին 2 անգամից ոչ պակաս՝ գարնանը և աշնանը:

Վերահսկման ենթակա տարածքում կատարում են տեղանքի զննումներ, ըստ զննումների տվյալների և առկա փաստաթղթերի (արդյունաբերական ձեռնարկությունների Սահմանային Թույլատրելի Արտանետումների, արտահոսքերի տվյալներ և այլն) լրացնում են հետազոտվող հողամասի անձնագիրը (հավելված 1) և կատարում են հողի նկարագրում (հավելված 1.5.4):

Արդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից աղտոտվող հողի հսկողությունը կատարելիս նմուշառման համար հողակտորները ընտրում են «քամու վարդեր»-ի վեկտորներին զուգահեռ:

Տեղանքի ռեխիմի անհամասեռության դեպքում նմուշառման տեղամասերը տեղադրում են ռեխիմի բաղադրիչներով:

Քարտեզների և հատակագծերի վրա նշում են աղտոտման աղբյուրի, նմուշառման տեղամասերի և կետային նմուշառման վայրերի տեղադրումը: Նմուշառման տեղամասերը տեղադրում են ըստ ԳՕՍՍ 17.4.3.01-83:

Նմուշառման տեղամասերը զետեղում են միատարր հողային և բուսական ծածկույթով հողամասերում, հաշվի առնելով նաև հիմնական հողային տարբերակների տնտեսական օգտագործումը: Նմուշառման տեղամասերի նկարագրությունը կատարվում է համաձայն N 2 հավելվածի:

Գյուղատնտեսական անդաստանների հողի աղտոտման վերահսկման համար, կախված աղտոտման աղբյուրի բնույթից, ցանքասային կուլտուրաներից և տեղամասի ռեխիմից ամեն 0,5-20,0 հա տարածքի համար զետեղում են 1-ից ոչ պակաս նմուշառման տեղամաս՝ 10 X10 քմ-ից ոչ պակաս մակերեսով:

Արդյունաբերական աղտոտման գոտում գտնվող հողի սանիտարական վիճակի հսկողության համար նմուշառման տեղամասի մակերեսները զետեղում են այն տարածքում, որը հավասար է սանիտարապաշտպանական գոտու եռապատկին:

Մանկապարտեզների, խաղահրապարակների, աղբահորերի, աղբարկղերի և փոքր մակերես զբաղեցնող այլ օբյեկտների հողի սանիտարական վիճակի հսկողության համար նմուշային մակերեսի մեծությունը պետք է լինի 5 X 5մ ոչ ավելի:

3. ՀՈՂԻ ՆՄՈՒՇԱՌՈՒՄ

Կետային նմուշները ընտրում են նմուշային մակերեսի 1 կամ մի քանի շերտերից կամ հորիզոններից ծրարի մեթոդով, անկյունագծով կամ այլ եղանակով, հաշվի առնելով, որ ամեն մի նմուշ ներկայացնի հողի մի մաս, որը բնորոշ է գենետիկ

հորիզոններին, կամ տվյալ տեսակի հողի շերտին: Կետային նմուշների քանակը պետք է համապատասխանի ԳՕՍՍ 17.4.3/01-83-ին: Կետային նմուշները վերցնում են դանակով կամ մածկիչով, կամ հողային հորատով: Միացյալ նմուշը կազմում են խառնելով կետային նմուշները, որոնք ընտրվել են մեկ նմուշառման տեղամասից: Քիմիական հետազոտության համար միացյալ նմուշը կազմում են ոչ պակաս, քան 5 կետային նմուշներից, որոնք վերցվել են 1 նմուշառման տեղամասից: Միացյալ նմուշի զանգվածը պետք է լինի 1 կգ-ից ոչ պակաս:

Մակերեսային բաշխվող նյութերով՝ նավթ, նավթամթերքներ, ծանր մետաղներ և այլն, աղտոտման վերահսկման համար կետային նմուշները ընտրում են շերտ-շերտ 0-5 և 5-20սմ խորությունից 200-ական գրամից ոչ ավելի զանգվածով: Հեշտ միգրացվող նյութերով աղտոտման վերահսկման համար կետային նմուշները վերցվում են գենետիկական հորիզոններով հողային կտրվածքի ամբողջ խորությամբ:

Կետային նմուշների վերցման և միացյալ նմուշի կազմման ժամանակ պետք է բացառվի դրանց երկրորդային աղտոտման հնարավորությունը: Ծանր մետաղների որոշման համար նախատեսված հողի կետային նմուշները վերցնում են մետաղ չպարունակող գործիքով: Կետային նմուշներ վերցնելուց առաջ փոքրիչի պատը կամ կեռնի մակերեսը պետք է մաքրել պոլիէթիլենային կամ պոլիպրոպիլենային դանակով կամ պլաստմասսե մածկիչով: Ցնդող քիմիական նյութերի համար նախատեսված հողի կետային նմուշները անհրաժեշտ է միանգամից տեղադրել հոկախցանով արվակների կամ ապակյա բանկանների մեջ, լցնելով դրանք ամբողջությամբ մինչև խցանը:

Պեստիցիդների որոշման համար նախատեսված հողի կետային նմուշները պետք չէ վերցնել պոլիէթիլենային կամ պլաստմասսե տարաների մեջ:

Մանրէաբանական հետազոտության համար մեկ նմուշառման տեղամասից կազմում են 10 միացյալ նմուշ: Յուրաքանչյուր միացյալ նմուշը կազմում են 3 կետային նմուշներից, յուրաքանչյուրը 200-ից մինչև 250 գ զանգվածով, որոնք ընտրված են շերտ-շերտ 0-5սմ և 5-20 սմ խորությունից: Մանրէաբանական հետազոտության համար նախատեսված հողի նմուշների կրկնակի աղտոտումը կանխելու նպատակով այն պետք է վերցնել ասեպտիկայի օրենքների պահպանումով՝ մանրէազերծված գործիքով, խառնել մանրէազերծ մակերեսի վրա և տեղադրել մանրէազերծված տարայի մեջ:

Հելմինթոլոգիական հետազոտության համար յուրաքանչյուր նմուշառման տեղամասից վերցնում են մեկ միացյալ նմուշ 200 գ զանգվածով, որը կազմված է տասը կետային նմուշներից, յուրաքանչյուրը 20 գ զանգվածով: Կետային նմուշները վերցվում են շերտ-շերտ 0-5սմ և 5-10սմ խորությունից: Անհրաժեշտության դեպքում նմուշառումը կատարում են հողի խորին շերտերից և գենետիկական հորիզոններով:

Աղիքային ախտածին նախակենդանիների հայտնաբերման համար նմուշը վերցվում է հողի մակերեսից և մինչև 10 սմ խորությունից 300գ-ից ոչ ավելի զանգվածով: Հողի ավելի խորը շերտերում ցիստեր չեն հայտնաբերվում: Վերցրած նմուշը տեղավորում են կափարիչով ապակյա տարայի մեջ: Հետազոտությունը կատարում են նմուշը վերցնելուց 48 ժամվա ընթացքում՝ պահպանելով սառնարանում 2-6°C ջերմաստիճանում: Նախակենդանիների կենսունակությունը պահպանելու նպատակով հողի նմուշին ավելացնում են նատրիումի քլորիդի 0,85%-ոց լուծույթ:

Բոլոր միացյալ նմուշները պետք է գրանցվեն մատյանում և համարակալվեն: Յուրաքանչյուր նմուշի համար պետք է լրացվի ուղեկցող կտրոն ըստ հավելված 1.5.3-ի:

Հողի նմուշների տեղափոխման և պահպանման ընթացքում պետք է ձեռնարկվեն միջոցառումներ դրանց երկրորդային աղտոտումը կանխելու նպատակով:

Քիմիական հետազոտության համար նախատեսված հողի նմուշները չորացնում են մինչև օդաչորային վիճակը ըստ ԳՕՍՍ 5180-75: Օդաչորային նմուշները պահում են կտորե պարկերում, սովորաբար չեն տուփերում կամ ապակյա տարայում: Ցնդող և քիմիական անկայուն նյութերի որոշման համար նախատեսված հողի նմուշները անմիջապես տեղափոխում են լաբորատորիա և ենթարկում անալիզի:

Եթե անալիզը հնարավոր չէ կատարել 1 օրվա ընթացքում, ապա հողի նմուշները պահպանվում են սառնարանում 4-5°C ջերմաստիճանում 24 ժամից ոչ ավելի: Աղիքային ցուպիկների և էնտերոկոկների հետազոտության համար հողի նմուշը պահպանվում է սառնարանում 3 օրից ոչ ավելի:

Հելմինթոլոգիական հետազոտության համար նախատեսված հողի նմուշները նմուշառումից անմիջապես հետո տեղափոխում են լաբորատորիա: Եթե հնարավոր չէ անմիջապես կատարել հետազոտություն, նմուշները պահպանում են սառնարանում 4-5°C ջերմաստիճանում:

Բիոհեղմանների ձվիկների նկատմամբ հետազոտման համար հողը առանց մշակման պահպանում են 7 օրից ոչ ավելի, իսկ գենետիկականների նկատմամբ հետազոտման համար՝ 1 ամսից ոչ ավելի: Նմուշների պահպանման ժամանակ գենետիկականների ձվիկների չորացումը և թրթուրների զարգացումը կանխելու նպատակով հողը խոնավացնում են և ենթարկում անբացիայի շաբաթը մեկ անգամ, որի համար նմուշները հանում են սառնարանից և թողնում են 3 ժամ սենյակային ջերմաստիճանում, խոնավացնում են ջրով ըստ ջրազրկման աստիճանի և նորից տեղադրում են սառնարանում:

Մեկ ամսից ավելի հողի նմուշների պահպանման անհրաժեշտության դեպքում օգտագործում են կոնսերվացնող միջոցներ՝ հողը տեղափոխում են բյուրեղարարի մեջ, ավելացնում են 3%-անոց ֆորմալինի լուծույթ, որը պատրաստվում է 0,85% -անոց նատրիումի քլորիդի իզոտոնիկ լուծույթով (Բարբազալլոյի հեղուկ) կամ 3%-անոց աղաթթվի լուծույթ, այնուհետև տեղադրում են սառնարանում:

4. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

4.1 Քիմիական նյութերի որոշման համար լաբորատորիայում հողի նմուշը փոռում են թղթի կամ կալկայի վրա և խոշոր գնդիկները տրորում են վարսանդով: Այնուհետև ընտրում են ներառումները՝ բույսերի արմատները, միջատները, քարերը, ապակին, ածուխը, կենդանիների ոսկորները, ինչպես նաև նորագոյացությունները՝ գիպսի բյուրեղաբույլը, կրային խորդակները և այլն: Հողը տրորում են հավանգի մեջ վարսանդով և մաղում են 1 մմ անցքեր ունեցող մաղով: Ընտրված նորագոյացությունները հետազոտում են առանձին, դրանց նախապատրաստումը հետազոտության համար կատարում են այնպես, ինչպես հողի նմուշը: Հանքային կոմպոնենտների համախառն պարունակությունը որոշելու համար մաղված նմուշից վերցնում են ներկայացուցչական նմուշ 20 գրամից ոչ ավելի զանգվածով և տրորում են ազաթե, հասպիյա կամ հալեցված կորունդից պատրաստված հավանգում մինչև դիմափոշային վիճակը:

Ցնցող նյութերի պարունակությունը որոշելու համար հողի կշռուկները վերցնում են առանց 4.1 կետերում նշված նախնական գործողությունների:

Մանրէաբանական հետազոտության համար հողի նմուշների պատրաստումը կատարում են ինչպես նշված է 4.1 կետում, սակայն խիստ պահպանելով ասեպտիկայի կանոնները՝ հողը փոռում են մանրէազերծ մակերեսի վրա, բոլոր գործողությունները կատարում են մանրէազերծված գործիքներով, մաղում են մանրէազերծված Յմմ անցքեր ունեցող մաղով, որը ծածկված է մանրէազերծված թղթով: Հողը տրորում են մանրէազերծ հավանգում: Հելմինթոլոգիական հետազոտության համար հողը նախապատրաստում են ինչպես նշված է 4.1 կետում:

ՀԵՏԱԶՈՏՎՈՂ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԱՆՁՆԱԳԻՐ

1. Հողամասի համարը _____
2. Հողամասի հասցեն և նրա կապը աղտոտման աղբյուրի հետ _____
3. Հետազոտման ամսաթիվը _____
4. Հողամասի չափերը _____
5. Հողի անվանումը _____
6. Ռեզիլենֆ (մակերևութապատկեր) _____
7. Գրունտային ջրերի մակարդակը _____
8. Տարածքի բուսական ծածկույթը _____
9. Աղտոտման աղբյուրի բնութագիրը (արտադրության բնույթը, օգտագործվող հումքը, արտադրության հզորությունը, գազափոշային արտանետումների ծավալը, հեղուկ և կոշտ թափոններ, հեռավորությունը բնակելի շենքերից, խաղային հրապարակներից, ջրառման տեղերից և այլն _____
10. Հողամասի օգտագործման բնույթը հետազոտվող տարում (արտադրություն, գյուղատնտեսական հանդավայր, ճանապարհի շերտի օտարացում, մանկական խաղահրապարակ և այլն) _____
11. Նախորդ տարիներին հողամասի օգտագործման վերաբերյալ տեղեկություններ (մեկիորացիա, ցանքաշրջանառություն, քիմիական միջոցների օգտագործում, աղբակույտերի առկայություն, մաքրման սարքավորումներ և այլն) _____

ԿՍՏԱՐՈՂ՝

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԸ

ՆՄՈՒՇԱՌՄԱՆ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

« ____ » _____ 200 թ.

1. Հետազոտվող տեղամասի համարը _____
2. Նմուշառման հրապարակի համարը _____
3. Նմուշառման հրապարակի հասցեն _____
4. Ռեզիլենֆ _____
5. Հողի անվանումը մեխանիկական կազմի նշումով _____
6. Բուսական ծածկույթը _____
7. Հանդավայրը և նրա կուլտուրալ վիճակը _____

8. Հողի բնորոշ հատկությունները (ճահճացում, աղայնացում, կարբոնատացում և այլն) _____

9. Հողագրունտային ջրերի առկայություն _____

10. Տնտեսական օգտագործման բնույթը _____

11. Անտրոպոգեն ծագում ունեցող ներառումների առկայություն (քարեր, ռետին, ապակի, շինարարական և կենցաղային աղբ և այլն) _____

ԿԱՏԱՐՈՂ՝

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԸ

ՈՒՂԵԿՑՈՂ ԿՏՐՈՆ

1. Նմուշառման ամսաթիվը և ժամը _____

2. Հասցեն _____

3. Տեղամասի համարը _____

4. Փորձադաշտի համարը _____

5. Միացյալ նմուշի համարը, հորիզոնը (շերտը), նմուշառման խորությունը _____

6. Նմուշառման օրվա օդերևութաբանական պայմանների բնութագիրը _____

7. Նմուշառման ժամանակ հայտնաբերված առանձնահատկությունները (արևով լուսավորումը, քիմիական միջոցների օգտագործումը, գյուղատնտեսական մեքենաներով հողի մշակման տեսակները, աղբակույտերի մաքրման կառույցների առկայությունը և այլն) _____

8. Այլ առանձնահատկություններ _____

ԿԱՏԱՐՈՂ՝

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԸ

(հավելվածը լրաց., փոփ. 16.06.15 N 25-Ն)